

POSTANOWIENIE

17 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 17 grudnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa U.B. i M.B.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę, ewentualnie o ustalenie nieważności umowy i o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej U.B. i M.B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 12 lutego 2024 r., I ACa 2221/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej powodów do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża powodów kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz pozwanego.**

(A.D.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 22 lipca 2022 r. w sprawie z powództwa U.B. i M.B. przeciwko Bankowi Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo główne oraz ewentualne sprecyzowane w punkcie II pisma procesowego z 9 września 2020 roku (pkt 1), ustalił nieważność bliżej opisanej umowy kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem CHF o numerze [...] zawartej w dniu 28 lutego 2008 r. przez M.B. z Bank Spółką Akcyjną w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego (pkt 2); ustalił nieważność bliżej opisanej

umowy kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem CHF o numerze [...] zawartej w dniu 28 lutego 2008 r. przez U.B. (poprzednio R.) oraz M.B. z Bank Spółką Akcyjną w W. (pkt 3); zasądził od pozwanego na rzecz M.B. w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego o numerze [...] kwoty: a) 277 535,90 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot: 225 739,14 zł od 23 maja 2017 r. do dnia zapłaty, 25 045,24 zł od 26 września 2020 r. do dnia zapłaty; 26 751,52 zł od 2 lutego 2016 r. do dnia zapłaty; b) 91 852,26 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 26 września 2020 r. do dnia zapłaty (pkt 4); zasądził od pozwanego na rzecz M.B. oraz U.B. w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego o numerze [...] kwoty po: 80 562,62 zł na rzecz każdego z powodów z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 23 maja 2017 r. do dnia zapłaty (pkt 5a); 8591,12 zł na rzecz każdego z powodów z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 2 lutego 2016 r. do dnia zapłaty (pkt 5b); 31 175,79 CHF na rzecz każdego z powodów z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 26 września 2020 r. do dnia zapłaty (pkt 5c); oddalił powództwo ewentualne w pozostałej części (pkt 6) i orzekł o kosztach zastępstwa procesowego i kosztach sądowych (pkt 7-9).

Po rozpoznaniu apelacji pozwanego Banku, wyrokiem z 12 lutego 2024 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi zmienił zaskarżony wyrok w punktach 4a i 5a w ten tylko sposób, że w punkcie 4a w zakresie kwoty 225 739,14 zł oraz w punkcie 5a ustalił początkową datę, od której zasądzono odsetki ustawowe za opóźnienie, na dzień 26 września 2020 r. i oddalił powództwo ewentualne w zakresie roszczenia o odsetki ustawowe za opóźnienie za okres od 23 maja 2017 r. do 25 września 2020 r.; oddalił apelację pozwanego w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego. Powodowie U.B. i M.B. wnieśli skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym

lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podnieśli, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne na gruncie wykładni art. 481 § 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. sprowadzające się do pytania, czy w przypadku wystąpienia przez konsumenta przeciwko bankowi z żądaniem zwrotu części świadczeń spełnionych w wykonaniu umowy kredytu, w której zamieszczono nieuczciwe postanowienia, które to żądanie oparte zostało o (błędne) założenie, że umowa kredytu w pozostałej części (z pominięciem abuzywnych postanowień) wiąże strony (tzw. odfrankowanie), pomimo otrzymania przez bank wezwania, roszczenie konsumenta nie staje się wymagalne, a bank nie popada w opóźnienie w zwrocie świadczeń (w części, której dotyczyło wezwanie) do czasu zajęcia przez konsumenta stanowiska, że umowa kredytu jest w całości nieważna z powodu zamieszczonych w niej nieuczciwych postanowień i wystąpienia z żądaniem zwrotu wszystkich spełnionych na jej podstawie świadczeń. Czy też w omawianym przypadku, kredytodawca nie dokonując niezwłocznie zwrotu nienależnych świadczeń w części, której dotyczyło popada w opóźnienie i jest zobowiązany do zapłaty odsetek od kwot, których dotyczyło wezwanie, zaś ewentualne rozszerzenie żądania zwrotu, tak by objęło wszystkie spełnione na podstawie nieważnej umowy świadczenia, powoduje jedynie postawienie w stan wymagalności roszczenia o zwrot świadczeń nie objętych pierwotnym żądaniem.

W nawiązaniu do tak sformułowanej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1

k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurystycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy.

W aktualnym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśniono, że możliwość żądania odsetek za opóźnienie nie może być uzależniona od prawomocnego ustalenia nieważności umowy, lecz powinna wiązać się z żądaniem przez konsumenta zwrotu kwot zapłaconych w wykonaniu nieważnej umowy i upływem terminu do zapłaty (por. wyrok z 14 grudnia 2023 r., C-28/22, G.1, pkt 7172, 85-87 oraz postanowienie z 8 maja 2024 r., C-424/22, S., pkt 37). W sentencji wyroku C-140/22 stwierdzono, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95, s. 29; dalej: „Dyrektywa 93/13”) należy wyklądać w ten sposób, iż w kontekście uznania nieważności w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową ze względu na to, że umowa ta zawiera nieuczciwy warunek, bez którego nie może ona dalej obowiązywać, stoją one na przeszkodzie wykładni prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw, które konsument wywodzi z tej dyrektywy, jest uzależnione od złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy z jednej strony faktu, że nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, a z drugiej - konsekwencji tej nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną. W wyroku z dnia 14 grudnia 2023 r., C-28/22, Trybunał uznał natomiast, że skuteczność ochrony przyznanej

konsumantom przez dyrektywę 93/13 byłaby zagrożona, gdyby konsumenci ci, powołując się na prawa, które wywodzą z tej dyrektywy, byli narażeni na ryzyko nieotrzymania odsetek za opóźnienie od kwot, które powinny im zostać zwrócone ze względu na nieważność takiej umowy od momentu upływu terminu nałożonego na przedsiębiorcę do wykonania świadczenia, po tym jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu tych kwot. W aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego także opowiedziano się za poglądem, że w razie stwierdzenia nieważności umowy kredytowej, konsument jest uprawniony do domagania się od przedsiębiorcy zwrotu świadczeń spełnionych przez konsumenta w wykonaniu tej umowy oraz odsetek za opóźnienie od momentu upływu terminu nałożonego na danego przedsiębiorcę do wykonania tego zobowiązania, po tym jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu tego świadczenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 6 września 2024 r., II CSKP 690/23, z 8 kwietnia 2025 r., II CSKP 15/23 i z 9 lipca 2025 r., II CSKP 307/25).

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Apelacyjny przychylił się do powyższego poglądu, niemniej jednak uznał, że wymagalność kwoty 225 739,14 zł zasądzonej w punkcie 4a wyroku Sądu Okręgowego na rzecz powoda M.B. i kwot 80 562,62 zł zasądzonych na rzecz powodów w punkcie 5a tego wyroku należy wiązać z datą doręczenia pozwanemu Bankowi odpisu pisma powodów z 9 września 2020 r. modyfikującego powództwo. Zgodnie z jego treścią, powodowie wnieśli, w ramach roszczenia ewentualnego, o zasądzenie od pozwanego wskazanych kwot z powołaniem się na nieważność obu bliżej opisanych umów kredytu. Natomiast w pozwie powodowie domagali się zasądzenia łącznie na ich rzecz kwoty 269 672,92 zł z tytułu zwrotu nadpłaconych świadczeń przy założeniu powodów, że przytoczone przez nich postanowienia umowne są wprawdzie abuzywne, ale po ich wyeliminowaniu, obie umowy kredytu nadal obowiązują. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 15 września 2020 r., III CZP 87/19 OSNC 2021, nr 2, poz.11), są to dwie odmienne podstawy żądań i dwa odrębne roszczenia, albowiem żądanie uznania postanowienia wzorca umowy za niewiążące konsumenta (art. 385¹ k.c.) nie jest tożsame ani nie zawiera się w żądaniu ustalenia nieważności umowy (art. 58 k.c.).

Sąd Apelacyjny podniósł ponadto, że ta kwota została wskazana łącznie, bez rozróżnienia, która jej część jest dochodzona z tytułu każdej z dwóch umów kredytu objętych pozwem. Obejmowała także świadczenie z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, a powodowie nie sprecyzowali, czy kwoty tej dochodzą na swoją rzecz łącznie, w częściach lub solidarnie. Według Sądu Apelacyjnego nie można było zatem uznać, że zarówno co do wysokości, jak i co do podstawy faktycznej, była to ta sama wierzytelność, która ostatecznie została przez Sąd Okręgowy uwzględniona, aby pozw mógł w tym zakresie pełnić rolę wezwania do zapłaty zgodnie z art. 455 k.c. Sformułowane przez skarżących zagadnienie ma zatem nie tylko kazuistyczny charakter, ale także zostało sformułowane w oderwaniu od przedstawionych wyżej ustaleń faktycznych i ocen prawnych Sądu odwoławczego, stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku.

W świetle art. 455 k.c. wezwanie do spełnienia świadczenia jest warunkiem jego wymagalności, jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania. Przepisy kodeksu cywilnego nie określają wymagań w zakresie formy i treści, jakim powinno odpowiadać wezwanie do zapłaty. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że z funkcji wezwania do zapłaty, którą pełni ono na tle art. 455 k.c., należy wnioskować, że stanowi ono wyraz woli wierzyciela uzyskania od dłużnika określonego świadczenia, przy czym wola ta może zostać wyrażona przez każde zachowanie wierzyciela, byleby ujawniało ono tę wolę w dostateczny sposób, na co wskazuje także art. 60 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 listopada 1972 r., III CRN 2/72). Określenie w wezwaniu świadczenia, które ma zostać spełnione, zakłada przynajmniej wskazanie jego rozmiaru i przedmiotu - w przypadku świadczeń pieniężnych kwoty przypadającej do zapłaty - oraz jego źródła, tytułu (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 5 sierpnia 2014 r., I PK 20/14, OSNP 2016, nr 1, poz. 4 i z dnia 25 września 2020 r., V CSK 410/18, OSNC 2021, nr 7-8, poz. 50). Wezwanie do zapłaty powinno określać kwotę żadaną przez wierzyciela oraz wskazywać podstawę prawną wezwania przez skonkretyzowanie stosunku zobowiązaniowego, z którego wierzyciel wywodzi swoje roszczenie (wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2023 r., II CSKP 234/22). Chodzi przy tym o to, by dłużnik zorientował się, o jaką wierzytelność i jakiego stosunku prawnego chodzi. Nie ma zatem podstaw do

przyjęcia, że na gruncie niniejszej sprawy powstała potrzeba odniesienia się przez Sąd Najwyższy do sformułowanej przez skarżącego wątpliwości.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. , nie obciążając nimi powodów jako konsumentów.

Agnieszka Piotrowska

[P.P.]

[SOP]